

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav romanistiky

Bakalářská práce

**Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních
textech zaměřených na oblast: "Pozemní doprava"**

Vedoucí práce: PhDr. Jan Radimsky, Ph.D.

Autor práce: Aleš Rafaj

Studijní obor: FJEMO

Ročník: 3.

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Pozemní doprava“ zpracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

České Budějovice, 20. května 2010

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za jeho vstřícný a trpělivý přístup, cenné rady a odborné vedení během zpracování předkládané bakalářské práce.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta
Ustav romanistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Název: Francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Pozemní doprava“

Name: French and Czech terminology in European legislative texts focused on the domain: “Inland transport“

Autor: Aleš Rafaj

Studijní program a obor: Aplikovaná filologie - Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

Vedoucí práce: PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

České Budějovice 2010

Anotace

Tématem této bakalářské práce je francouzská a česká terminologie v evropských legislativních textech zaměřených na oblast: „Pozemní doprava“. Ve čtyřech kapitolách jsou postupně vysvětleny základní pojmy, uveden postup zpracování legislativních textů Evropské unie, analýza překladů jednotlivých kolokací a rozdělení kolokací do skupin dle jejich morfologických struktur. Pro analýzu překladů bylo vybráno 16 termínů, které tvoří 61 kolokací.

Annotation

The topic of this Bachelor thesis is the French and Czech terminology of the European legislative texts focused on the area: „Inland Transport“. The work consists of four chapters, where all the basic concepts are explained, then there is also mentioned the processing procedure of legislative texts of the European Union, the analysis of translations of collocations and also division of the collocations into groups according to their morphological structure. There were 16 terms chosen for the analysis of translations, which form 61 collocations.

OBSAH

ÚVOD	8
1. ZÁKLADNÍ POJMY.....	9
1.1. Termín	9
1.1.1. Tabulka – termíny.....	9
1.2. Kolokace.....	10
1.2.1. Typy kolokací.....	11
1.3. Korpusová lingvistika.....	12
1.4. Korpus.....	13
1.4.1. Typy korpusů	14
1.5. ISAP.....	15
1.6. IATE	16
2. PŘÍPRAVA TEXTŮ PRO BAKALÁŘSKOU PRÁCI.....	17
2.1. Vyhledání a volba textů	17
2.2. Ukládání a úprava textů.....	17
2.2.1. Tabulka dokumentů.....	18
2.3. Práce s texty v programu ParaConc	20
2.4. Databáze termínů a kolokací.....	21
3. PŘEKLADY KOLOKACÍ.....	22
3.1. Překlady přípustné	22
3.1.1. Jednoznačný překlad	22
3.1.2. Tabulka – jednoznačný překlad.....	23
3.1.3. Správný překlad.....	24
3.1.4. Správný překlad nerespektující databáze	36
3.2. Překlady nepřipustné.....	42
3.3. Shrnutí.....	44
4. MORFOLOGICKÁ STRUKTURA UŽITÝCH KOLOKACÍ.....	46
4.1. Struktura N-P-N.....	46
4.2. Struktura N-A	46
4.3. Struktura N-P-N-Adv.....	47
4.4. Struktura N-N.....	47
4.5. Struktura N-P-Adv.....	47
4.6. Struktura N-A-P-N.....	47
4.7. Struktura N-N-Adv.....	48
4.8. Struktura N-A-A.....	48
4.9. Struktura N-A-P.....	48
4.10. Struktury vyskytující se jen jednou	48
ZÁVĚR	50
RESUMÉ	51
BIBLIOGRAFIE.....	53
SLOVNÍČEK	55

Úvod

Se stále se rozšiřující Evropskou unií se pochopitelně zvyšuje i počet užívaných jazyků a s tím i nároky na ně. Především je nutné, aby závazné legislativní texty, a nejen ty, byly co možná nejlépe překládány do všech 23 úředních jazyků Unie. V souvislosti s tím se objevují nové metody zkoumání textů. Tímto směrem bude zaměřena i tato bakalářská práce.

Cílem této práce je analýza překladů evropské legislativní terminologie z oblasti „Pozemní doprava“. Celkový počet legislativních textů, z této oblasti, ze kterých budu vycházet je 12 a všechny jsou k dispozici na webových stránkách „Eur-Lex“.

Práce bude rozdělena do 4 kapitol. V první kapitole se budu zabývat základními pojmy, které je důležité znát pro pochopení a správnou orientaci v dalších kapitolách, a se kterými se během práce budu setkávat. Mimo jiné zde budou vysvětleny pojmy jako „kolokace“, „korpor“, „ISAP“, „IATE“ atd.

Náplní druhé kapitoly bude především postup při přípravě legislativních textů. Ty bude třeba uložit, upravit a vytvořit databázi. Tomu, jak jsem postupoval v těchto fázích práce, bude věnována tato kapitola.

Nejdůležitější část práce bude obsažena v kapitole třetí. V té se budu zabývat samotnou analýzou překladů jednotlivých kolokací vyskytujících se ve mnou zvolených legislativních textech. Bude dále rozdělena na dva oddíly. „Překlady přípustné“ a „Překlady nepřípustné“. Pro tuto analýzu budu, kromě dostupných slovníků, využívat závazné databáze ISAP a IATE. Nalezené údaje budou pro přehlednost zaneseny do tabulek a náležitě okomentovány.

Poslední, čtvrtou, kapitolu bude tvořit seznam všech užitých kolokací, rozdělených dle jejich morfologických struktur do jednotlivých oddílů.

Součástí této práce bude taktéž slovníček užitých francouzských kolokací.

1. Základní pojmy

Při psaní této práce jsem se často setkával s mnoha nejrůznějšími pojmy. V následující kapitole uvádím ty nejdůležitější, jako jsou termín, kolokace, korpus, korpusová lingvistika, ISAP a IATE.

1.1. Termín

Slovník cizích slov¹ termín definuje jako odborný výraz či název ovšem podrobněji ho nerozvádí. Tištěný slovník cizích slov je o něco konkrétnější. Dle něj se jedná o „jednoznačný odborný název mající přesně vymezený rozsah a obsah; odborné pojmenování“.² Jan Radimský je ve své publikaci³ konkrétnější. Dle něj se jako termín obvykle chápe lexikální jednotka náležející k nějaké specializované varietě jazyka, nejčastěji k některému vědecko-technickému subkódu. Jako příklad zmiňuje terminologie lékařskou a právní, které jsou v protikladu k výrazům běžným a omezují se pouze na určitý okruh uživatelů. Ovšem je nutné si uvědomit, že výraz, který je pro někoho běžným, může být pro jiného termínem a naopak (*například výraz letadlo bude pro mě jako laika pouze běžným výrazem, pro pilota bude termínem*). V tabulce níže uvádím seznam termínů použitých pro vyhledávání kolokací v této práci.

1.1.1. Tabulka – termíny

klíčové slovo, slovní druh	
communauté, s.f.	plaque, s.f.
contrôle, s.m.	position, s.f.
direction, s.f.	référéce, s.f.
directive, s.f.	règlement, s.m.
état, s.m.	route, s.f.
feu, s.m.	sécurité, s.f.
membre, s.m.	transport, s.m.
plan, s.m.	véhicule, s.m.

¹Abz.cz [online]. 2005-2006 [cit. 2010-05-03]. Slovník cizích slov. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>>.

² KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 7. vydání. Praha : SPN, 2005. 864 s.

³ Jan Radimský, *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, JČU v ČB, Pedagogická fakulta, České Budějovice, 2003, s. 12

1.2. Kolokace

Termín *kolokace* se v praxi používá teprve krátce. Nahrazuje starší pojem „slovní spojení“, který zcela nevyhovoval především proto, že je dvouslovný. Kolokaci nám on-line slovník cizích slov⁴ definuje jako dvojici nebo více slov, obvykle spojovaných samostatných lexikálních jednotek. V praxi to tedy znamená, že se jedná o jedno základní slovo, nazývané hlava kolokace, ke kterému se dále váží další lexikální komponenty, pro které se razí termín kolokáty. František Čermák⁵ kolokaci vymezuje jako *smysluplné spojení slov/lexémů, resp. lexikální syntagma, zvláště v podobě víceslovných pojmenování, jehož vznik je podmíněn jejich vzájemnou kolokabilitou, a tedy i kompatibilitou*. Kolokabilitu popisuje jako *kombinatorickou schopnost, resp. syntagmatický potenciál slova*.

V zásadě se jedná o to, aby kolokace dávala nějaký smysl. Definice kolokace dle Michala Šulce⁶ zní takto: „ Kolokace je zvláště obvyklý/častý (a tedy do určité míry předpověditelný) souvýskyt (tzn. společný výskyt) samostatných lexikálních jednotek. Je realizací syntagmatického vztahu uvnitř lexikonu a k jeho vzniku je většinou lze nalézt odpovídající interpretaci. Každé slovo má nějaké kolokační omezení, a to je často předmětem studia korpusové lingvistiky. Pozice kolokace na škále pevnosti mezislovních vztahů je někde mezi volným spojením a idiomem.“.

V lingvistice se dle Pavla Peciny⁷ o kolokaci obvykle hovoří jako o spojení slov a zároveň faktu že tato slova nemohou být kombinovány libovolně a náhodně než podle gramatických pravidel. Kolokace stojí na pomyslné hranici mezi slovní zásobou a gramatikou, a proto může být vcelku obtížné je definovat a zpracovávat systematicky.

---

⁴ ABZ.cz – slovník cizích slov (<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>)

⁵ F. Čermák, M. Šulc, Kolokace, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2006, s. 11

⁶ ŠULC, Michal. *Korpusová lingvistika : První vstup*. Praha : Karolinum, 1999. Co je to korpus, s. 77.

⁷ P. Pecina, Lexical association measures – Collocation Extraction, Ústav formální a aplikované lingvistiky, Praha, 2009, str. 11

1.2.1. Typy kolokací

Z hlediska lingvistického se dle Čermáka dělí lexikální kombinace v textu takto⁸:

A Systémové

1 pravidelné

a: **termínové kolokace** (víceslovné termíny)

př. cestovní kancelář, kyselina sírová

b: **propriální kolokace** (víceslovná propria)

př. Kanárské ostrovy, Velká Británie

2 nepravidelné

idiomatické kolokace (idiomy a frazémy)

př. ležet ladem, údolí stínů, jen aby

extenze a přechody

stará dobrá Anglie, černá díra

B Textové

3 pravidelné

a: **běžné kolokace** (gramaticko-sémantické kombinace)

př. letní dovolená, snadná odpověď, dřevěná tužka

b: **analytické kombinace tvarů** (analytické formy)

př. šel by, byl zapsán, vzpomínající si

4 nepravidelné

a: **individuální metaforické kolokace** (autorské metafory)

př. třeskutě vtipný, virové hrátky

b: **náhodné kombinace sousední**

př. (vývody) vzduchotechniky uvnitř (bytu), že v

c: **jiné kombinace** (blábol)

C Textové-systémové

5

běžné kolokace uzuální

př. prát prádlo, nakrájet nadrobno, umýt si ruce,
nastoupit do vlaku

Dále Čermák uvádí, že potenciálně můžeme uvažovat o dalších přechodných typech, zejména mez A1a a B3a.

Vědci zabývající se problematikou korpusů a s nimi spojených kolokací stále

---

⁸ F. Čermák, M. Šulc, Kolokace, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2006, s. 12 – 13

přicházejí s novými poznatky. Sinclair⁹ zdůrazňuje, že je třeba rozlišovat kolokáty směřující dolů (sestupné kolokáty) a kolokáty směřující nahoru (vzestupné kolokáty), přičemž sestupný kolokát je u hledaného slova takové další slovo, které má v korpusu nižší frekvenci než hledané slovo. U vzestupného je to právě naopak. Sinclair se dále domnívá, že mezi těmito dvěma kolokáty existují systematické rozdíly. Co se statistiky týče, jsou vzestupné kolokáty méně významné a upřesňují především gramatický rámec hledaného slova, kdežto kolokáty sestupné vedou spíše k jeho sémantické analýze.

1.3. Korpusová lingvistika

Korpusová lingvistika je taková disciplína lingvistiky, která zkoumá jazyk pomocí elektronických jazykových korpusů, zabývá se výstavbou těchto korpusů a jejich zpracováním a příslušnou metodologií.

Tento nový přístup (korpusově -lingvistický) hlavně představuje zkoumání textů, při kterém jsou texty chápány jako produkty jazykového systému a schopností jejich tvůrců, skrze něž dospíváme k poznání obecnějších jazykových zákonitostí a pravidel. Toto znamená, že korpusová lingvistika není teorií jazyka – od ostatních směrů jazykovědy se liší pouze důsledným využíváním jazykových dat, novou metodologií a velkým rozsahem dat. Korpusová data je vzhledem k jejich rozsahu možné rozdělit takto¹⁰:

- (1) typická, nenáhodná a věrná ve vztahu k tomu, jak lidé jazyka užívají
- (2) aktuální, resp. skutečně odrážející svou dobu
- (3) neselektivní a objektivní
- (4) dostatečná
- (5) s pomocí počítače snadno získatelná a rychle přístupná

„Korpusová lingvistika nepředstavuje dnes jen etapu vývoje, kdy lingvistika poprvé v historii má dat k dispozici konečně relativní dostatek, ale kdy je schopná se s plnou vahou dostupného jazyka a jeho kontextů začít reorientovat a zvracet nepříznivou a jednostrannou rovnováhu při jeho popisu od paradigmatického pohledu k pohledu

---

⁹ Sinclair, Corpus, Concordance, Collocation, Oxford U.P., Oxford, 1991 str. 115-116

¹⁰ F. Čermák, V. Schmiedtová, ČNK – základní charakteristika a širší souvislosti,

<http://full.nkp.cz/nkk/nkk0403/0403152.html>

syntagmatickému. Tam, kde se dosavadní lingvistika z nouze spojovala s tříděním, zařazováním a škatulkováním izolovaných faktů a poznatků s občasnými výjimkami do tříd a skupin, tam se dnes vyvíjejí metody a rozvíjí poznání o souvislostech, souvýskytech a textových souvztažnostech těchto faktů i celých jejich tříd, kterým se říká syntagmatické či kolokační, kombinatorické a podobně.“¹¹

1.4. Korpus

Michal Šulc¹² korpus v té nejobecnější rovině definuje jako soubor dokladů autentického užití jazyka. Jedná se tedy o materiálovou základnu sloužící lingvistické analýze a popisu, jak mluveného jazyka, tak jazyka psaného. Dále též uvádí, že slovo korpus je v různých soudobých pramenech definováno různě, ale vždy se vychází ze skutečnosti, že se jedná o soubory textů v elektronické podobě. Korpus ve většině případů vzniká za účelem následné lingvistické analýzy. Běžně se jedná o systematický, strukturovaný a plánovitě vytvořený soubor textů¹³. Šulc tuto kapitolu shrnuje takto: „Korpus je rozsáhlý soubor elektronických textů, cíleně shromážděný jako referenční zdroj pro vědecké studium jazyka a pro zpracování užitečných jazykových nástrojů, který je v jednotném formátu, je lingvisticky označovaný a který lze z hlediska skladby považovat za jistým způsobem vyvážený.“¹⁴ Dále pokračuje, že: „Korpus je největší informační základna vůbec. Slouží jako zdroj materiálu nejen lingvistům, ale i širokému spektru zájemců z jiných oborů k mnohostrannému poznání jazyka, zákonitostí lidského myšlení a kultur.“¹⁵ František Čermák v jednom ze svých článků¹⁶ uvádí, že korpusová lingvistika korpus chápe jako základní prostředek svého výzkumu, který je pro ni nejlepší aproximací a nejlepším vzorkem skutečného jazyka. Korpus obsahuje veškeré informace, které jazyk zprostředkovává, a proto lépe než pomocí korpusu nelze dnes jazyk při studiu uchopit.

---

¹¹ ČERMÁK, František; BLATNÁ, Renata. *Korpusová lingvistika: Stav a modelové přístupy*. PRAHA: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, s. 9-10.

¹² ŠULC, Michal. *Korpusová lingvistika: První vstup*. Praha: Karolinum, 1999. Co je to korpus, s. 9.

¹³ tamtéž, s. 10-11

¹⁴ tamtéž, s. 11

¹⁵ tamtéž, s. 11

¹⁶ F. Čermák, V. Schmiedtová, ČNK – základní charakteristika a širší souvislosti, <http://full.nkp.cz/nkk/nkk0403/0403152.html>

1.4.1. Typy korpusů

Korpusy můžeme dělit do skupin dle různých znaků. První možností je dělení korpusů podle počtu užitých jazyků na korpusy jednoho jazyka (př. Český národní korpus) nebo na korpusy paralelní, což jsou korpusy, které obsahují totožné texty ve dvou či více jazycích.

Dle časového záběru pak dále dělíme korpusy na diachronní (jazyk zpracovávají v průběhu delšího časového období, např. od r. 500 do r. 1400) a synchronní (zabývají se takovým obdobím, ve kterém není nutné přihlížet k vývojovým změnám, např. texty pouze z r. 1985).

Dalším možným dělením je dělení na korpusy mluveného jazyka (náročné a nákladné tudíž mají relativně malý rozsah) a korpusy jazyka psaného. Těmito korpusy zachycujeme především běžnou denní komunikaci.

V jednom ze svých článků¹⁷ Fr. Čermák uvádí ještě korpusy cvičné, testovací a studijní. V mé bakalářské práci se zabývám korpusem paralelním, proto níže podrobněji popisují pouze tento.

Paralelní korpus

Jedná se o korpus složený ze dvou nebo více jazyků, který je vytvářený z překladů. Na jedné straně tyto korpusy obsahují originální texty a na straně druhé pak najdeme jejich jinojazyčné mutace. V posledních desítkách let význam těchto korpusů výrazně roste. Důvodů proč může být hned několik. Například mohutný rozvoj možností výpočetní techniky nebo sjednocování Evropy, kdy je potřeba překládat totožné legislativní texty do různých jazyků. Hlavně tento fakt je doslova živnou půdou pro tak markantní rozmach paralelních korpusů v posledních letech. První zkušenosti s tímto druhem korpusu ukazuje, kolikrát jsou, v porovnání s dvoujazyčnými slovníky, cizojazyčné ekvivalenty dobrých překladatelů různorodější a bohatší. Není sporu o tom, že díky těmto rozsáhlým zkoumáním těchto korpusů, bude možno významně obohatit právě dvoujazyčné slovníky.

---

¹⁷ F. Čermák, V. Schmiedtová, ČNK – základní charakteristika a širší souvislosti, <http://full.nkp.cz/nkk/nkk0403/0403152.html>

Nezpochybnitelné je i to, že paralelní korpusy jsou výborným materiálem pro výuku studentů, překladatelů apod.

1.5. ISAP

Domovské webové stránky popisují ISAP takto: „*Informační systém pro aproximaci práva – ISAP je určen pro informační podporu aktivit souvisejících s procesem implementace práva Evropské unie do právního řádu České republiky. Jeho hlavním cílem je poskytovat uživatelům zejména aktuální informace o platné legislativě EU a ostatních souvisejících dokumentech a jejich českých překladech. Obsahuje rovněž pomocné nástroje pro analýzu a komparaci právních předpisů, postižení vzájemných vztahů a monitorování průběhu legislativního procesu souvisejícího s implementací práva EU (do vstupu České republiky do EU tzv. aproximačního procesu), a podpůrné prostředky pro překladatelskou a revizní činnost.*

ISAP je otevřený databázový systém, který se obsahově přizpůsobuje nejen aktuálním potřebám procesu implementace, počtu požadavků vlády ČR, ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů jako hlavních uživatelů tohoto systému, ale i potřebám orgánů Evropské unie. Většina databází systému je určena i všem ostatním zájemcům o problematiku implementace práva EU do českého práva a pro některé vybrané informace, jakými jsou např. revidovaná znění českých překladů legislativy EU a závazná terminologie, představuje ISAP hlavní nástroj jejich zpřístupnění nejširší veřejnosti.

Systém je vybudován na platformě Lotus Notes s pracovními stanicemi na ministerstvech a ostatních ústředních úřadech, které v režimu client-server přistupují buď přímo, nebo prostřednictvím lokálních serverů na centrální Domino server odboru kompatibility s právem ES Úřadu vlády ČR nebo na jeho webovský server prostřednictvím stránek Úřadu vlády ČR, a zajišťuje pravidelný export dat do databází Evropské komise.

Datovou základnu systému spravuje odbor kompatibility s právem ES Úřadu vlády ČR. Na zpracování datové základny systému se podílejí všechny rezorty státní správy zapojené do procesu implementace práva EU. Odbor kompatibility koordinuje a metodicky usměrňuje tento proces a shromažďuje informace o jeho průběhu a výsledcích. V procesu implementace práva EU do českého práva je zpracováván velký objem různých informací, z nichž některé jsou interními pracovními podklady analytické

*a komparativní povahy, které jsou využívány pro rozhodování rezortů, případně jsou k dispozici ostatním spolupracujícím subjektům. Některé údaje jsou pro podporu implementačního procesu poskytovány Evropskou komisí a jsou rovněž určeny výhradně pro potřeby ministerstva a ostatní správní úřady.*¹⁸

1.6. IATE

IATE (Inter Active Terminology for Europe) je mnohojazyčná terminologická databáze EU. Do této databáze jsou kromě terminologie a odborného slangu, který se týká EU, shromažďovány rovněž termíny z mnoha různých oborů a oblastí.

IATE slučuje na jednom místě informace z ostatních terminologických databází jednotlivých orgánů EU, tedy EURODICAUTOM (databáze Evropské komise), EUTERPE (databáze Evropského parlamentu) a TIS (databáze Evropské rady).

Tato databáze nyní obsahuje, ve 23 úředních jazycích EU, téměř 8,5 milionu termínů, z čehož je asi 540 000 zkratk a 130 000 slovních spojení. Každý den jsou přidávány termíny nové a obsah databáze se neustále aktualizuje. Termíny jsou do databáze přidávány terminology a překladateli EU. Ti informace shromažďují od překladatelů, právníků, lingvistů, atd. Vždy se jedná o spolehlivé zdroje.

Webová stránka je provozována Překladatelským střediskem pro instituce EU v Lucemburku od roku 2004 pro vnitřní potřeby evropských institucí. Od roku 2007 je tato databáze přístupná i pro širokou veřejnost.¹⁹

---

¹⁸ <http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/uvod1>

¹⁹ http://iate.europa.eu/iatediff/brochure/IATEbrochure_CS.pdf

2. Příprava textů pro bakalářskou práci

Účelem této úvodní kapitoly je popsat základní etapy přípravy textů pro jejich další zpracování v mé bakalářské práci. Jednotlivé etapy, které jsou v této kapitole celkem čtyři, jsem nazval: Vyhledání a volba textů, ukládání a úprava textů, práce s texty v programu ParaConc a databáze termínů a kolokací.

2.1. Vyhledání a volba textů

Veškeré dokumenty potřebné k vypracování mé práce jsou bezplatně k dispozici na internetových stránkách evropské databáze EUR-Lex²⁰, která je k dispozici ve 23 úředních jazycích Evropské unie. V této databázi jsem vyhledal řazení dle kapitol rejstříku a v seznamu jsem z dvaceti možných zvolil kapitolu „07. Dopravní politika“ a dále si vybral její podoblast „07.20. Pozemní doprava“. V podskupině „07.20. Pozemní doprava“ jsem dále vybral 12 textů v češtině a totožné texty ve francouzštině. Snažil jsem se vybírat dokumenty, které nejsou příliš krátké a zároveň takové, které nebudou dále příliš náročné na úpravu a budou poskytovat dostatek materiálu pro další práci.

2.2. Ukládání a úprava textů

Z 12 mnou vybraných textů bylo 5 směrnic (41,67%), 2 nařízení (16,67%) a vždy po jednom (8,34%) rozhodnutí, sdělení, návrhu, zprávě a dohodě. Texty jsem vybíral chronologicky od nejnovějšího tak, jak byly publikovány na webu EURLEXu a dle pravidel uvedených v předchozím oddíle. Z nabídky jsem vždy vybral možnost zobrazení v HTML²¹ formátu, zkopíroval do programu MS WORD a uložil ve formátu DOC pod jeho CELEX číslem doplněným o FR nebo CZ jednalo-li se o text v češtině nebo francouzštině. Texty byly ukládány do složek zvlášť francouzské a zvlášť české. Česká verze čítala dohromady 256,1 normostrany.

Zároveň jsem vytvořil tabulku, do které jsem později vkládal, pro lepší přehled, informace o textech resp. o textech v češtině. Tabulka je vložena za tuto kapitolu. Následně bylo třeba stažené a prozatím dále neupravované texty nahrát společně do

---

²⁰ <http://eur-lex.europa.eu>

²¹ HTML je jazyk využívající znaků potřebných pro vytváření webových stránek

jedné složky. Další složka byla určena pro zpárované texty ve formátu DOC. Tato operace – zpárování - byla zřejmě nejnáročnější během tvorby mé práce. Bylo nutné jednotlivé texty zkontrolovat a hlavně zjistit, zda jsou zcela stejné, tedy mají-li stejný počet odstavců a zdali si odstavce české a francouzské verze vzájemně odpovídají, jestli někde není něco navíc a naopak. Taktéž bylo třeba v české verzi odmazat interpunkční znaménka, jelikož francouzština je užívá jinak a při další práci s texty by docházelo k potížím. Počet odstavců jsem kontroloval funkcí „počet slov“ přímo v textové editoru. Pokud se vyskytl nějaký rozdíl, bylo nutné vyhledat inkriminované místo a nesrovnalost opravit. Většinou se jednalo o přidání či odebrání odstavce. V poslední fázi bylo nutné upravené texty uložit jako prostý text ve formátu TXT, přičemž u českých textů musela být použita středoevropská znaková sada pro Windows, zatímco u francouzských sada západoevropská. Tento formát je důležitý pro bezproblémové nahrání textů do programu ParaConc.

2.2.1. Tabulka dokumentů

CELEX	Úřední věstník	Rok	Typ dokumentu	Strany	Celý název dokumentu	Číslo dokumentu
32009R1072	L 300	2009	Nařízení	26,8	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1072/2009 ze dne 21. října 2009 o společných pravidlech pro přístup na trh mezinárodní silniční nákladní dopravy (Text s významem pro EHP)	1072/2009
32009R1071	L 300	2009	Nařízení	38,5	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1071/2009 ze dne 21. října 2009, kterým se zavádějí společná pravidla týkající se závazných podmínek pro výkon povolání podnikatele v silniční dopravě a zrušuje směrnice Rady 96/26/ES (Text s významem pro EHP)	1071/2009
32009D0810	L 289	2009	Rozhodnutí	5,5	2009/810/ES: Rozhodnutí Komise ze dne 22. září 2008, kterým se stanoví jednotný formulář zprávy uvedený v článku 17 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 561/2006 (oznámeno pod číslem K(2008) 5123) (Text s významem pro EHP)	2009/810/ES

32009L0100	L 259	2009	Směrnice	4,6	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/100/ES ze dne 16. září 2009 o vzájemném uznávání lodních osvědčení plavidel vnitrozemské plavby (Text s významem pro EHP)	2009/810/ES
52009DC0464			Sdělení	12,0	Sdělení komise Radě a Evropskému parlamentu o zprávě o pokroku při provádění směrnice o bezpečnosti železnic a směrnic o interoperabilitě železnic (Text s významem pro EHP) {SEK(2009) 1157}	
32009L0078	L 231	2009	Směrnice	8,4	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/78/ES ze dne 13. července 2009 o stojanech dvoukolových motorových vozidel (Text s významem pro EHP)	2009/78/ES
52009PC0441			Návrh	16,7	Návrh rozhodnutí Rady o uzavření Dohody o přistoupení Evropského společenství k Úmluvě o mezinárodní železniční přepravě (COTIF) ze dne 9. května 1980 ve znění Vilniuského protokolu ze dne 3. června 1999 Evropským společenstvím (Text s významem pro EHP)	
32009L0113	L 223	2009	Směrnice	7,7	Směrnice Komise 2009/113/ES ze dne 25. srpna 2009 , kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/126/ES o řidičských průkazech	2009/113/ES
32009L0040	L 141	2009	Směrnice	21,4	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/40/ES ze dne 6. května 2009 o technických prohlídkách motorových vozidel a jejich přípojných vozidel (přepřacované znění) (Text s významem pro EHP)	2009/40/ES
32009L0067	L 222	2009	Směrnice	79,8	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/67/ES ze dne 13. července 2009 o montáži zařízení pro osvětlení a světelnou signalizaci na dvoukolová a tříkolová motorová vozidla (Text s významem pro EHP)	2009/67/ES

52009DC0415			Zpráva	6,8	Zpráva Komise o provádění směrnice 2002/15/ES o úpravě pracovní doby osob vykonávajících mobilní činnosti v silniční dopravě v letech 2005–2006 (První Zpráva Komise o provádění pravidel týkajících se pracovní doby v silniční dopravě) {SEC(2009)1099}	
22009A0731(01)	L 199	2009	Dohoda	27,9	Dohoda mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o zjednodušení kontrol a formalit při přepravě zboží a o celně bezpečnostních opatřeních	

2.3. Práce s texty v programu ParaConc

ParaConc je speciální počítačový program pro tvorbu a prohlížení paralelních korpusů. Na začátku je nutné nahrát připravené texty. V okně pro nahrání textů je nutné zvolit jazyky, ve kterých se bude pracovat (Czech a French-Standard), počet paralelních textů (v mém případě dva) a v nabídce „Font“ zvolit skript – západoevropský pro francouzské texty a středoevropský pro texty české. České texty nahráváme do okna vlevo, francouzské vpravo. V dalším kroku jsem si nahrané texty znovu zkontroloval. Volba „Align“ dále umožní zobrazit texty paralelně vedle sebe do tabulky přesně dle odstavců, které by měly být shodné. Pokud nejsou, někde se vyskytla chyba a je třeba ji opravit. Až se mi podařilo všechny texty úspěšně zpárovat, musel jsem vyhledat z nejfrekventovanějších slov zhruba 20 podstatných jmen, které dále musely být co možná nejvhodnější pro tvorbu kolokací. Bylo tedy nutné zobrazit tabulku frekvence všech slov použitých ve zkoumaných textech a to chronologicky od nejfrekventovanějšího. Odtud jsem poté mohl vybírat. Dále bylo zapotřebí dle vyhledaných klíčových slov najít jejich kolokace. Poté bylo nutné získat výpis všech případů užití hledaného výrazu a zároveň jeho překlad v češtině.

2.4. Databáze termínů a kolokací

Všetchna vyhledaná klíčová slova a později i kolokace jsem nejprve vložil do textového editoru a později přenesl, z důvodu lepší přehlednosti, do databáze programu MS ACCES, který mi svými funkcemi velmi ulehčil práci s tabulkami.

3. Překlady kolokací

Jednotlivé překlady legislativních textů mohou mít více podob a možností. Někdy tyto překlady v daných kontextech lze akceptovat, jindy ne. V následující kapitole se budu zabývat tím, zda jsou mnou vybrané kolokace v daných textech přeloženy správně či nikoliv. Pro tuto analýzu jsem zvolil čtyři skupiny, do kterých budou jednotlivé kolokace řazeny. Jedná se o dvě skupiny hlavní, které se dále každá dělí na dvě podskupiny. První skupinou jsou překlady přípustné, která je rozdělena na překlady jednoznačné a překlady s více možnostmi. Druhou skupinou jsou překlady nepřípustné. Tuto skupinu jsem dále rozdělil na překlady nepřesné a chybné. Pro analýzu těchto překladů jsem užíval několik různých slovníků. Zmiňuji-li se tedy v rozboru o slovníku, jedná se o Velký francouzsko-český slovník²². Užíval-li jsem slovník Lingea²³, pojmenovávám ho stejně i v analýzách. Pojmenování „slovník synonym“ je pro Slovník českých synonym²⁴.

3.1. Překlady přípustné

V tomto oddíle se budu zabývat překlady kolokací, které jsou správné, tedy správně přeložené a zapadající do kontextu. Oddíl je rozdělen na tři skupiny „jednoznačný překlad“, „správný překlad“ a „správný překlad nerespektující databáze“.

3.1.1. Jednoznačný překlad

Do této skupiny jsou zahrnuty takové překlady kolokací, které není možno do češtiny přeložit jinak. Překlad těchto kolokací je pevně daný, přičemž jiná možnost se nepřipouští. V této skupině se objevují hlavně překlady kolokací, které jsou ve shodě s databází ISAP nebo IATE, ke kterým jsem nenašel v dalších zdrojích jiný český překlad a zároveň ty, které v mé analýze nebyly přeloženy jinak než onou správnou možností. Příkladem může být kolokace *transports par route*. Tato kolokace je ve všech výskytech (21) ve mnou vybraných textech přeložena jako *silniční doprava*. Zároveň je stejný překlad uvedený i v obou výše uvedených databázích a ani v česko-francouzském

---

²² NEUMANN, Josef; HOŘEJŠÍ, Vladimír. *Velký francouzsko-český slovník : 1. a 2. díl*. Praha : Academia nakladatelství, 1992. 1596 s.

²³ Lingea s.r.o. *Lingea velký slovník : francouzsko-český a česko-francouzský*. Brno : Lingea s.r.o., 2007. 1376 s.

²⁴ PALA, Karel; VŠIANSKÝ, Jan. *Slovník českých synonym*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1994. 440 s.

slovníku²⁵ není uvedena jiná možnost překladu. Proto tuto kolokaci řadím do skupiny „Jednoznačný překlad“. Podobných případů v mé práci není mnoho, tudíž není tato skupina nijak zvláště obsáhlá. V jednom případě jsem do této skupiny zahrnul i kolokaci, která byla přeložena dvěma způsoby. Jednalo se o spojení *période de référence*, vyskytující se v mých textech dohromady třikrát. Ve dvou případech byla přeložena jako *sledované období* a v jednom jako *referenční období*. Oba tyto překlady ISAP připouští, proto není důvod tuto kolokaci do dané skupiny nezahrnout. Níže uvádím tabulku kolokací, které do této skupiny spadají, a dále se jimi nebudu více zabývat.

3.1.2. Tabulka – jednoznačný překlad

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	ISAP	IATE	Výskyt
période de référence	N-P-N	sledované období (2)	referenční období (1)	sledované období, referenční období		3
communauté européenne	N-A	Evropské společenství		Evropské společenství		85
feu de route	N-P-N	dálkový světlomet			dálkový světlomet	90
règlement des différends	N-P-N	řešení sporů		řešení sporů		1
valeur de référence	N-P-N	referenční hodnota		referenční hodnota	referenční hodnota	1
règlement intérieur	N-A	jednací řád		jednací řád		2
Feu de croisement	N-P-N	potkávací světlomet			potkávací světlomet	87
feu de marche arrière	N-P-N-Adv	zpětný světlomet			zpětný světlomet	8
état membre	N-A	členský stát		členský stát		113
contrôles sur route	N-P-N	silniční kontroly		silniční kontroly		4
transports par route	N-P-N	silniční doprava		silniční doprava	silniční doprava	21
plan vertical	N-A	svislá rovina			Svislá rovina	1
ceintures de sécurité	N-P-N	bezpečnostní pásy			bezpečnostní pásy	2
véhicule à moteur	N-P-N	motorové vozidlo			motorové vozidlo	27

Dohromady do této skupiny připadlo 14 kolokací. Z tabulky je možno vyčíst, že ve většině případů se jedná o terminologii z oblasti dopravy (8 případů). Nalezneme zde

²⁵ VLASÁK, Václav; LYER, Stanislav. *Česko francouzský slovník*. 1. Praha : SPN, 1987. 1040 s.

ovšem i závazné spojení z oblasti EU, jako například *état membre* apod. Tato kolokace měla v mých textech (z výše uvedených) největší frekvenci. Dohromady se objevila v textech 113x. Tabulka dále uvádí, že v osmi případech se jedná o morfologickou stavbu kolokace N-P-N (jméno-předložka-jméno), ve čtyřech o N-A (jméno-adjektivum) a v jednom o N-P-N-Adv. (jméno-předložka-jméno-příslovce).

3.1.3. Správný překlad

Do této skupiny jsou zařazeny kolokace, které jsou v textech přeloženy správně. Většinou se jedná o překlady, které nejsou v žádné z oficiálních databází nebo takové, které mají více možností správného překladu.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	Výskyt
plan de la sécurité	N-P-N	bezpečnostní hledisko	bezpečnost	2

„Plan“ jako „hledisko“ přeložit nelze. V textu se ale tato kolokace váže ještě s předložkou „sur“. Tím vzniká vazba „sur le plan“, která v češtině znamená „z hlediska“. V daném kontextu lze tedy překlad „bezpečnostní hledisko“ použít. V druhém případě není nikde zmíněno, že se jedná o bezpečnostní hledisko. Tento neúplný překlad význam sdělení nijak nemění, avšak lepší by bylo i zde překládat inkriminovanou pasáž „...jak z hlediska bezpečnosti...“.

TEXT 32009L0040 CZ

„(2) V rámci společné dopravní politiky je žádoucí, aby pro provoz určitých motorových vozidel ve Společenství byly vytvořeny co nejlepší předpoklady jak ohledně **bezpečnosti**, tak podmínek hospodářské soutěže mezi dopravci v členských státech.“

TEXT 32009L0040 FR

„(2) Dans le cadre de la politique commune des transports, la circulation de certains véhicules dans l'espace communautaire devrait avoir lieu dans les meilleures conditions, aussi bien sur le **plan de la sécurité** que sur celui de la concurrence entre transporteurs des divers États membres.“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
véhicule tracteur	N-N	tažné vozidlo	1

Kolokace „véhicule tracteur“ je dle databáze ISAP přeložena správně jako „tažné vozidlo“. Další možností, která se v mnou zpracovávaných textech však neobjevila, ale ISAP ji schvaluje, je přeložit toto spojení jako „tahač“.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
véhicule à vide	N-P-Adv	nenaložené vozidlo	2

Spojení „véhicule à vide“ se neobjevuje v žádném mnou použitým slovníku. Z anglického „unladen vehicle“ (IATE) se jedná o doslovný překlad. Dle slovníku Lingea znamená ve francouzštině spojení „à vide“ doslova „naprázdno“ či „prázdný“. Toto potvrzuje i Le Robert²⁶. Další možností jak přeložit tuto kolokaci by mohl být český ekvivalent „prázdné vozidlo“. Tato verze překladu se v legislativních textech EU vyskytuje zhruba třikrát méně než „nenaložené vozidlo“. Možností je více, překlad je správný.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
véhicule de rechange	N-P-N	náhradní vozidlo	1

Kolokaci „véhicule de rechange“ jsem neobjevil v žádném slovníku. Spojení „-de rechange“ však slovníky znají a překládají jej jako „náhradní“ či „rezervní“. „Véhicule“ je pak překládáno jako „vůz“ nebo „vozidlo“. V češtině se častěji užívá výrazu „náhradní vozidlo“, nicméně možné jsou obě varianty a to i ve vztahu k danému textu resp. jeho kontextu. Překlad „náhradní vozidlo“ je tedy přípustný.

TEXT 32009R1072 CZ

*„První pododstavec písm. d) bod iv) se nepoužije na **náhradní vozidlo** během krátkodobé poruchy běžně používaného vozidla.“*

TEXT 32009R1072 FR

*„Le premier alinéa, point d) iv), ne s'applique pas à l'utilisation d'un **véhicule de rechange** pendant une panne de courte durée du véhicule normalement utilisé.“*

²⁶ REY, Alain, et al. *Le Robert Micro*. Paris: Dictionnaires Le Robert, 2006. 1510 s.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	Výskyt
transport de voyageurs par route	N-P-N-P-N	silniční osobní doprava (7)	silniční přeprava osob (1)	8

V případě kolokace „transport de voyageurs par route“ jsou oba příklady možné. Rozebereme-li celé spojení, zjistíme, že slovníky uvádí překlad slova „transport“ jako mj. „doprava“ nebo „přeprava“ a spojení slov „- par route“ lze přeložit jako „ – po silnici“. Správný překlad slova „voyageur“ je cestující, ale vzhledem k tomu, že zboží ani zvířata obecně za cestující považovány nejsou, je překlad „osoba“ přijatelný. Oba překlady jsou tedy přípustné. V tomto případě je ale třeba dát pozor, zda pro tento daný případ může být v textu užito slovo „přeprava“. Přeprava je totiž produktem dopravy. Přepravce si objednává dopravce pro přepravu, která je mj. podnikána za účelem zisku. V daném textu je zřejmé, že o zisk jde, jelikož se zde uvádí, nutnost uplatňování pravidel při fakturaci. Z tohoto důvodu, krom toho, že uznávám oba překlady jako přípustné, souhlasím i s tím, že správně zapadají do kontextu českého textu.

TEXT 32009R1071 CZ

„E. Obchodní a finanční správa podniku

Žadatel musí zejména, pokud jde o silniční nákladní a osobní dopravu:

...

14. být schopen uplatňovat pravidla týkající se sazebníků a tvorby cen ve veřejné a soukromé přepravě osob;

*15. být schopen uplatňovat pravidla fakturování **silničních přeprav osob.**“*

TEXT 32009R1071 FR

„E. Gestion commerciale et financière de l'entreprise

Le candidat doit, notamment, en ce qui concerne le transport de marchandises et de voyageurs par route:

...

14. pouvoir appliquer les règles concernant les tarifs et la fixation des prix dans les transports publics et privés de voyageurs;

*15. pouvoir appliquer les règles relatives à la facturation des services de **transport de voyageurs par route.**“*

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
trajets nationaux par route	N-A-P-N	vnitrostátní cesty uskutečňované po silnici	1

Kolokace v tomto znění se nevyskytuje v žádném dostupném slovníku. ISAP obsahuje pouze výraz „vnitrostátní“, který ovšem v databázi také není uveden samostatně, ale pouze ve spojení s jinými výrazy. Překládán je jako „national“ nebo „intérieur“. V českém překladu se navíc objevuje adjektivum „uskutečňované“, které je však nezbytné pro správné pochopení překladu v textu a je tedy užitě správně. Překlad této kolokace je možný a tudíž přípustný.

TEXT 32009R1072 CZ

*„(16) Tímto nařízením nejsou dotčena ustanovení týkající se silniční přepravy dováženého nebo vyváženého zboží uskutečňované jako jeden úsek kombinované dopravy, která jsou obsažena ve směrnici Rady 92/106/EHS ze dne 7. prosince 1992 o zavedení společných pravidel pro určité druhy kombinované přepravy zboží mezi členskými státy [7]. Na **vnitrostátní cesty uskutečňované po silnici** v rámci hostitelského členského státu, které nejsou součástí kombinované dopravy podle směrnice 92/106/EHS, se vztahuje definice kabotáže, a proto by měly splňovat požadavky tohoto nařízení.“*

TEXT 32009R1072 FR

*„(16) Le présent règlement s'applique sans préjudice des dispositions concernant le transport aller ou retour de marchandises par route formant une partie d'un transport combiné tel qu'il est défini dans la directive 92/106/CEE du Conseil du 7 décembre 1992 relative à l'établissement de règles communes pour certains transports combinés de marchandises entre États membres [7]. Les **trajets nationaux par route** effectués dans un État membre d'accueil qui ne font pas partie d'un transport combiné tel qu'il est défini dans la directive 92/106/CEE entrent dans la définition des transports de cabotage et devraient, par conséquent, être soumis aux exigences du présent règlement.“*

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	ISAP	Výskyt
mode de transport	N-P-N	bez překladu	obor dopravy	1

Dle databáze ISAP je správný překlad kolokace „mode de transport“ „obor dopravy“. ISAP uvádí, že obor dopravy je chápán ve smyslu železniční doprava apod.

Z textu jasně vyplývá, že se jedná o dopravu železniční, proto není nutné tuto kolokaci v textu překládat.

TEXT 52009DC0464 CZ

„Celkově počáteční údaje potvrzují, že železnice jsou se 100 smrtelnými zraněními za rok pro uživatele velmi bezpečné ve srovnání se 40 000 smrtelnými zraněními na silnicích EU. Kromě toho lze vývoj v oblasti bezpečnosti železnic v členských státech EU považovat za velmi pozitivní, jelikož počet smrtelných zranění cestujících se snížil z přibližně 400 v roce 1970 na pouhých 58 v roce 2006.“

TEXT 52009DC0464 FR

*„Dans l'ensemble, les premiers chiffres confirment que les chemins de fer sont très sûrs pour leurs utilisateurs: ce **mode de transport** enregistre moins de 100 décès par an contre 40 000 sur les routes de l'UE. De plus, l'évolution de la sécurité ferroviaire dans les États membres de l'UE peut être considérée comme étant très positive, vu que le nombre de passagers décédés est passé d'environ 400 en 1970 à seulement 58 en 2006.“*

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
feu de position	N-P-N	obrysová svítlna	
feu de position avant	N-P-N-Adv	přední obrysová svítlna	55
feu de position arrière	N-P-N-Adv	zadní obrysová svítlna	36

Přestože český překlad výrazu „feu de position“ není v žádné databázi, slovníky se jasně shodují, že se jedná o „obrysovou svítlnu“, „obrysové světlo“ nebo „parkovací světlo“, což je totéž. Všechny tyto překlady jsou možné. Případů, kde se vyskytovalo toto spojení, bylo v mnou rozebíraných textech 110, z toho 55x se jednalo o „feu de position avant“ a 36x o „feu de position arrière“. Nepodařilo se mi však zjistit, zda je možné užít výraz „parkovací světla“ i pro světla zadní. Lepší je tedy toto spojení překládat jako „obrysová svítlna“. Ve všech případech byla kolokace přeložena správně.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	Výskyt
position ouverte	N-A	pracovní poloha	vysunut/vyklopen	7

Doslovný překlad této kolokace by zněl „otevřená poloha“ či „otevřená pozice“. Dále se nechá tato kolokace chápat jako „připraven k použití“. Možností pro překlad

této kolokace je mnoho. V kontextu daného textu, kde se jedná vesměs o opěrný stojan, je pak tento překlad užitý správně, ovšem správných možností překladu může být více.

TEXT 32009L0078 CZ

„... stojan, který po vyklopení do **pracovní polohy** podpírá vozidlo tak, že vytváří jedno nebo více míst styku vozidla a povrchu vozovky ...“

...

„...neplatí v případě, že je vozidlo zkonstruováno tak, že nemůže být poháněno svým motorem, pokud je **vysunut/vyklopen** podpěrný stojan...“

TEXT 32009L0078 FR

„... une béquille qui, lorsqu'on la déploie en **position ouverte**, soutient le véhicule en fournissant une ou plusieurs plages de contact entre le véhicule et la surface...“

...

„... ne sont pas exigées si le véhicule est conçu de telle sorte qu'il ne puisse être entraîné par le moteur lorsque la béquille latérale est en **position ouverte**...“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
position statique	N-A	stálá poloha	1

Překlad pro „position statique“ v žádné literatuře ani dostupné databázi nenalezneme. „Statique“ je slovníky překládáno jako „statický“, „nehybný“ nebo „neměnný“. Slovník českých synonym neuvádí slova stálý a statický jako synonyma. K oběma ovšem přiřazuje slovo neměnný, tudíž je za synonyma pokládat lze. Překlad „stálá poloha“ je ve vztahu k danému textu možný.

TEXT 32009L0078 CZ

„2.1 Všechna dvoukolová vozidla musí být vybavena alespoň jedním stojanem, který je udrží ve **stálé poloze**, jestliže vozidlo stojí (např. při parkování) a nejsou přidržována v této poloze osobou nebo vnějšími prostředky...“

TEXT 32009L0078 FR

„2.1. Tout véhicule à deux roues doit être pourvu d'au moins une béquille afin d'assurer sa stabilité à l'arrêt (par exemple, lorsqu'il est en stationnement) et non maintenu dans une **position statique** par une personne ou par des moyens externes...“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	Výskyt
position fermée	N-A	sklopná poloha	zatažená poloha	6
position de marche	N-P-N	jízdní poloha		1

Podobně jako v případě „position ouverte“ se i u kolokace „position fermée“ jedná o polohu stojanu a stejně tak i zde je možnost tuto kolokaci překládat různě. „Position de marche“ prostor pro více možností překladu téměř nenabízí, proto je překlad jako „jízdní poloha“ vhodně zvolený. Obě tyto kolokace mají v tomto textu vesměs stejný smysl. Všechny uvedené překlady jsou správné.

TEXT 32009L0078 CZ

*„4.1 Vozidla mohou být navíc vybavena světelným sdělovačem, který je zřetelně viditelný pro řidiče sedícího v jízdní poloze a který se při zapnutí zapalování rozsvítí a nezhasne, dokud stojan není v **zataženém/sklopeném, resp. jízdní poloze.**“*

TEXT 32009L0078 FR

*„4.1. Les véhicules peuvent, en outre, être munis d'un témoin lumineux clairement perceptible par le conducteur assis en position de conduite et qui, lorsque le contact d'allumage est enclenché, s'allume et reste allumé jusqu'à ce que la béquille se trouve dans la **position fermée ou de marche.**“*

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
position de conduite	N-P-N	jízdní poloha	2

V případě kolokace „position de conduite“ je nutné při jejím překládání dávat pozor na kontext daného textu. Překlad jako „jízdní poloha“ je možný, ale musí být aplikován ve vztahu k poloze řidiče. Tato kolokace může mít více překladů, avšak takto je přeložena správně.

TEXT 32009L0067 CZ

*„12.1 Všechny sdělovače (kontrolky) musí být pro řidiče v normální **jízdní poloze zřetelně viditelné.**“*

...

*4.1 Vozidla mohou být navíc vybavena světelným sdělovačem, který je zřetelně viditelný pro řidiče sedícího v **jízdní poloze** a který se při zapnutí zapalování rozsvítí a nezhasne, dokud stojan není v **zataženém/sklopeném, resp. jízdní poloze.**“*

TEXT 32009L0067 FR

„12.1. Tout témoin lumineux doit être aisément visible par le conducteur en **position de conduite** normale.

...

4.1. Les véhicules peuvent, en outre, être munis d'un témoin lumineux clairement perceptible par le conducteur assis en **position de conduite** et qui, lorsque le contact d'allumage est enclenché, s'allume et reste allumé jusqu'à ce que la béquille se trouve dans la position fermée ou de marche.“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
position de verrouillage	N-P-N	uzamčená poloha	1

Slovo „verrouillage“ slovníky překládají jako „zajištění“ či „blokování“. Anglické znění dle IATE je „locking position“. Vzhledem k užití výrazu v daném kontextu je překlad „uzamčená poloha“ správný.

TEXT 32009L0078 CZ

„5.2.5 Řízení musí být v **uzamčené poloze**. Je-li řízení uzamykatelné při natočení buď doleva, nebo doprava, musí se zkoušet v obou polohách.“

TEXT 32009L0078 FR

„5.2.5. La direction doit se trouver en **position de verrouillage**. Si la direction peut être verrouillée lorsqu'elle est tournée soit vers la gauche soit vers la droite, il faut effectuer les essais dans les deux positions.“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
feu unique	N-A	jednotlivá svítilna	2

Žádná z databází toto spojení neviduje. Přeložíme-li jej dle slovníků slovo od slova, zjistíme, že tento překlad je možný. V české legislativě jsem takovýto výraz nenašel, a proto nelze určit, zdali neexistuje překlad vhodnější.

TEXT 32009L0067 CZ

„...pro montáž na vozidlo se **"jednotlivou svítilnou"** rozumí také jakákoli sestava dvou samostatných nebo skupinových svítilen, shodných nebo nikoliv, majících tutéž funkci,..."

TEXT 32009L0067 FR

„...aux fins de l'installation sur un véhicule, on entend également par "feu unique" tout ensemble de deux feux indépendants ou groupés, identiques ou non, mais ayant une même fonction,..."

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
feu indicateur de direction	N-A-P-N	směrová svítilna	12

V žádném ze slovníků jsem výraz „směrová svítilna“ nenašel, přestože v češtině se ho běžně užívá. Nalezené ekvivalenty jsou například blinkr či směrovka, které však mají své jasné překlady. Slovník Lingea uvádí překlad slova „směrovka“ jako „indicateur de direction“ a to ve smyslu ukazatele u cesty. Na základě tohoto překladu lze říci, že vzhledem k tomu, že jak výraz „feu indicateur de direction“, tak „směrová svítilna“ se běžně ve svých jazycích užívají, můžeme tuto kolokaci považovat za správně přeloženou. Více možností překladů tedy nalézt můžeme s tím, že ostatní výrazy pro tento druh svítilny jsou ve slovnících jasně přeloženy.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
feu stop	N-N	brzdová svítilna	34

Neobjevuje se v žádné databázi, dle slovníku se však jedná o správný překlad. Správný překlad by byl i „brzdové světlo“.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
feu brouillard	N-N	mlhová svítilna	3
feu brouillard avant	N-N-Adv	přední mlhová svítilna	35
feu brouillard arrière	N-N-Adv	zadní mlhová svítilna	23

Žádný ze slovníků kolokaci „feu brouillard“ nezná. Ve velkém francouzsko-českém slovníku lze nalézt výraz „feu antibrouillard“, který překládá jako mlhovka, což je totéž jako mlhová svítilna. Výrazů pro mlhovku ve slovnících nalezneme více. Přestože se výraz „feu brouillard“ ve slovníku nevyskytuje, francouzština ho běžně užívá právě ve smyslu mlhovky. Zde se tedy jedná o překlad správný jak v případě „feu brouillard“, tak v případech „feu brouillard avant“ či „feu brouillard arrière“, jakožto mlhovek předních respektive zadních.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
plan transversal	N-A	příčná rovina	13

Zde se jedná o podobný případ jako „plan vertical“ (uveden mezi jednoznačnými překlady) s tím, že tento výraz není přeložený v žádné další databázi. „Příčná rovina“ je dle slovníků překlad správný, ale možností by mohlo být více např. „diagonální rovina“.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	IATE	Výskyt
plan longitudinal médián	N-A-A	střední podélná rovina	podélná středová rovina	141

V tomto případě velice záleží na daném kontextu. V textu se objevuje pouze překlad „střední podélná rovina“ či „podélná střední rovina“. Databáze IATE pro tuto kolokaci ale uvádí překlad „podélná středová rovinu“. Po konzultaci se studenty technických oborů jsem dospěl k závěru, že tuto kolokaci nelze jednotně přeložit. Jde o to, že si podélnou středovou rovinu můžeme vyložit jako něco, co jde středem, ale střední podélná rovina může být i rovina, která je uprostřed nějakých hodnot nebo je střední z nějakých středových. V daných textech se ale jedná o totéž, proto tuto kolokaci pokládám za správnou, přestože přesné definice neznám.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
plan perpendiculaire à	N-A-P	rovina kolmá k	3
plan parallèle à	N-A-P	rovina rovnoběžná s	1

I v tomto případě není ani jeden z výrazů uveden v nějaké oficiální databázi. „Plan“ slovníky překládají jako „plocha“ nebo „rovina“. Adjektiva „perpendiculaire“ respektive „parallèle“ ve spojení s předložkou „à“ nabývají významu „kolmý k“ nebo „rovnoběžný s“ v případě „parallèle“. Zde se tedy jedná o překlady správné.

TEXT 32009L0067 CZ

*„...se rozumí kolmý průmět svítilny na **rovinu kolmou k její vztažené ose a dotýkající se** zvnějšku plochy výstupu světla svítilny, přičemž tento průmět je v této rovině omezen okraji zastínění umístěného v této rovině...“*

TEXT 32009L0067 FR

*„...la projection orthogonale du feu sur un **plan perpendiculaire** à son axe de référence et en contact avec la surface extérieure de sortie de la lumière, cette projection étant limitée par l'enveloppe des bords des écrans situés dans ce plan...“*

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
sécurité juridique	N-A	právní jistota	1

ISAP ani IATE český ekvivalent této kolokace neuvádějí. Dle slovníku lze ale jednotlivá slova přeložit jako „jistota“ a „právní“, tudíž překlad „právní jistota“ chybný není.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
sécurité de la navigation	N-P-N	bezpečnost plavby	1

Kolokace „sécurité de la navigation“ nám jako taková neprozrazuje, o jaký druh dopravy se v daném případě jedná. ISAP totiž bezpečnost plavby překládá jako „sécurité de la navigation maritime“. Dále se zde dozvíme i další užití kolokace a to v případě „sécurité de la navigation aérienne“. Díky těmto adjektivum je pak jasné, o jaký druh dopravy se jedná. Překlad této kolokaci by byl tedy špatný nebo lépe řečeno neúplný. Tuto kolokaci ale přesto uznávám za správnou, jelikož z kontextu je jasné patrné, že se jedná o dopravu námořní a jde tedy o plavbu.

TEXT 32009L0100 CZ

*„Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/100/ES
ze dne 16. září 2009
o vzájemném uznávání lodních osvědčení plavidel vnitrozemské plavby
(kodifikované znění)*

...

(1) Směrnice...

*(2) V zájmu větší **bezpečnosti** vnitrozemské **plavby** ve Společenství je vhodné dosáhnout vzájemného uznávání lodních osvědčení plavidel vnitrozemské plavby...“*

TEXT 32009L0100 FR

*„Directive 2009/100/CE du Parlement européen et du Conseil
du 16 septembre 2009
sur la reconnaissance réciproque des attestations de navigabilité délivrées pour les
bateaux de la navigation intérieure
(version codifiée)*

...

(1) *La directive...*

(2) *Il est utile, en vue d'améliorer la sécurité de la navigation intérieure dans la Communauté, d'aboutir à la reconnaissance réciproque des attestations de navigabilité délivrées pour les bateaux de la navigation intérieure...* “

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
règlement à l'amiable	N-P-Adv	smírné řešení	1

Velký francouzsko-český slovník uvádí ke spojení „à l'amiable“ v legislativní rovině mj. překlad „smírně“. „Règlement“ jako takové ovšem rozhodně nelze dle slovníků přeložit jako „řešení“. Francouzština ale zná frázi „règlement des différends“, která se též objevuje v databázi ISAP a znamená „řešení sporů“. Z daného kontextu je možné vyčíst, že právě o to v textu jde. Tento překlad je tedy správný.

TEXT 22009A0731(01) CZ

„Aniž jsou dotčena ustanovení článku 29, všechny spory mezi smluvními stranami týkající se výkladu nebo provádění této dohody jsou předkládány smíšenému výboru, který usiluje o jejich smírné řešení.“

TEXT 22009A0731(01) FR

„Sans préjudice des dispositions de l'article 29, tout différend entre les parties contractantes touchant l'interprétation ou l'application du présent accord est soumis au comité mixte qui en recherche le règlement à l'amiable.“

3.1.4. Správný překlad nerespektující databáze

Součástí následujícího oddílu jsou kolokace, které jsem zhodnotil jako nepřesné. Jsou to ty, které nerespektují databáze ISAP či IATE, ale jejich význam nijak vážně nezasahuje do obsahu sdělení a jsou tedy správně přeloženy.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	Výskyt
type de route	N-P-N	typ pozemní komunikace	typ silnice	3

Slovo „route“ slovníky překládají jako „cesta“ nebo „silnice“. „Type“ je překládáno jako „druh“ či „typ“. Z tohoto tedy vyplývá, že překlad kolokace „type de route“ jako „typ silnice“ je přípustný. Pro „pozemní komunikaci“ zná ISAP výraz „voie

de communication terrestre“, který ovšem v textu použit není. Dle zákona se pozemní komunikace rozdělují na dálnice, silnice, místní komunikace a účelové komunikace. To by tedy znamenalo, že překlad „typ silnice“ může být matoucí, jelikož silnice je součástí celku – pozemních komunikací. Obecně se však pro „pozemní komunikace“ používá i vyjádření „silnice“. Z kontextu daného textu je zřejmé, o co se jedná, proto oba překlady, byť jeden nepřesný uznávám jako přípustné.

TEXT 32009D0810 CZ

„4.2 Počet vozidel zastavených za účelem silniční kontroly podle *typu silnice* a země registrace vozidla

Typ pozemní komunikace | A | B | BG | CY | CZ | D | DK | E | EST | F | FIN | GB | GR | H | I | IRL | L |

Dálnice | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

Silnice | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

Místní komunikace | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

TEXT 32009D0810 FR

„4.2. Nombre de véhicules contrôlés sur route par *type de route* et par pays d'immatriculation

Type de route | A | B | BG | CY | CZ | D | DK | E | EST | F | FIN | GB | GR | H | I | IRL | L |

Autoroute | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

Route nationale | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

Route secondaire | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	ISAP	Výskyt
position commune	N-A	společný postoj (2)	společné stanovisko (1)	společný postoj	3

ISAP uvádí pro kolokaci „position commune“ překlad „společný postoj“. Ve dvou případech se tedy jedná o překlad správný. „Společné stanovisko“ sice tuto databázi nerespektuje, nicméně i tento překlad, který nijak nemění význam sdělované informace, je vhodný. V kontextu se totiž jedná o předložení stanoviska. U postojů o předkládání nehovoříme. Zde by se jednalo například o jeho prezentování.

TEXT 52009PC0441 CZ

„2.3. Předsednictvo a Komise se dohodnou, kdo z nich přednese prohlášení, které má být učiněno jménem Společenství a jeho členských států v případech, kdy jsou příslušné pravomoci nerozdílně spojeny. Pokud převážná podstata dotyčné záležitosti spadá do pravomoci Společenství, předloží **společné stanovisko** Komise, a pokud převážná

podstata dotyčné záležitosti spadá do pravomoci členských států, předloží společné stanovisko předsednictvo.“

TEXT 52009PC0441 FR

„2.3. La présidence et la Commission décideront ensemble laquelle d'entre elles présentera une déclaration au nom de la Communauté et de ses États membres au cas où les compétences respectives seraient indissociables. La Commission exposera la **position commune** si la matière en question relève principalement de la compétence de la Communauté, et la présidence l'exposera si la matière en question relève principalement de la compétence des États membres.“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
position communautaire	N-A	stanovisko Společenství	1

Překlad spojení „position communautaire“ se neobjevuje v žádné dostupné databázi. Rozebereme-li ale tuto kolokaci na jednotlivá slova, zjistíme, že „position“ lze mimo jiné přeložit jako „stanovisko“ či „postoj“. ISAP pro stanovisko uvádí překlad „avis“, zatímco „position“ překládá jako postoj. Z hlediska češtiny jsou tato slova synonyma. I v tomto případě je ale nutné řídit se závaznou databází. Slovo „communautaire“ je ve slovníku uvedeno jako „týkající se společenství“. Z daného kontextu je zřejmé, že se jedná o Evropské společenství. Tento překlad nerespektuje ISAP, ale chybný není. Je tedy přípustný

TEXT 52009PC0441 CZ

„... podle směrnice 2004/49/ES, mělo by být **stanovisko Společenství** vypracováno ve spolupráci s Výborem pro interoperabilitu a bezpečnost železnice...“

TEXT 52009PC0441 FR

„... au titre de la directive 2004/49/CE, la **position communautaire** à adopter devrait être arrêtée en coordination avec le comité pour l'interopérabilité et la sécurité ferroviaires...“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
position du Parlement européen	N-P-N	stanovisko Evropského parlamentu	2

Stejně jako v případě kolokace „position communautaire“ je i zde slovo „position“ přeloženo tak, že nerespektuje ISAP. Přesto je tento překlad možný.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	IATE	Výskyt
normes de sécurité	N-P-N	bezpečnostní předpisy	normy v oblasti bezpečnosti	normy bezpečnosti	2

Databáze IATE poskytuje jasný překlad této kolokace jako „normy bezpečnosti“. Oba uvedené překlady jsou tedy nepřesné. V případě překladu „normy v oblasti bezpečnosti“ se jedná jen o kosmetickou vadu a můžeme tedy mluvit o shodnosti s IATE. V případě druhém „bezpečnostní předpisy“ to ale nelze. Přestože slovník synonym přiřazuje normu k předpisu, je nutné v legislativní rovině tyto termíny rozlišovat. Předpis je totiž soubor norem, tudíž hrozí, že kontext bude změněn. V tomto případě tomu tak ovšem není. Překlad 1 je tedy správný z hlediska správného pochopení textu, ovšem nerespektuje databázi IATE.

TEXT 22009A0731(01) CZ

„1. Normy žadatele v oblasti bezpečnosti a ochrany se považují za vyhovující, pokud jsou splněny tyto podmínky:“

TEXT 22009A0731(01) FR

„1. Les normes de sécurité et de sûreté du demandeur sont considérées comme satisfaisantes si les conditions suivantes sont remplies:“

TEXT 32009R1071 CZ

„... být schopen vypracovat pokyny pro řidiče týkající se kontroly dodržování bezpečnostních předpisů upravujících jak stav vozidel, jejich vybavení a náklad, ...“

TEXT 32009R1071 FR

„... pouvoir élaborer des consignes destinées aux conducteurs pour vérifier le respect des normes de sécurité relatives à l'état des véhicules, de leur équipement et de leur chargement, ...“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	ISAP	IATE	Výskyt
sécurité sociale	N-A	sociální pojištění	sociální zabezpečení	sociální zabezpečení	sociální zabezpečení	2

V tomto případě se jasně shodují obě databáze, jak ISAP, tak IATE, na překladu „sociální zabezpečení“. V jednom případě jde tedy o překlad správný, zatímco ve druhém tento překlad je tento překlad nepřesný, přestože slovník synonym uvádí, že

pojištění lze vyjádřit i jako zabezpečení. Pro výraz sociální pojištění ISAP uvádí francouzský ekvivalent „assurance sociale“. Při překladech legislativních textů je nutné se těmito závaznými databázemi řídit. Tato kolokace je tedy v textu 32009R1071 přeložena správně, oproti tomu v textu 32009R1072 je její překlad nepřesný, jelikož se neshoduje s žádnou z uvedených databází, ale chybný není. Zde je nutné také uvést, že sociální pojištění spadá do oblasti sociálního zabezpečení. Z kontextu přesně nevyplývá, který překlad má být užitý. Existují totiž jak číslo sociálního zabezpečení, tak číslo sociálního zabezpečení. I proto je tedy tato varianta přípustná.

TEXT 32009R1071 CZ

„...*povinnosti zaměstnavatelů v oblasti sociálního zabezpečení...*“

TEXT 32009R1071 FR

„... *les obligations des employeurs en matière de sécurité sociale...*“

TEXT 32009R1072 CZ

„*Toto osvědčení potvrzuje, že na základě dokumentu předloženého:*
Řidič:

...

...

Číslo sociálního pojištění:
je zaměstnán v souladu...“

TEXT 32009R1072 FR

„*La présente attestation certifie qu’au vu des pièces présentées par:*
Le conducteur ci-après désigné:

...

...

Numéro de sécurité sociale:
est employé, conformément aux...“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	ISAP	IATE	Výskyt
sécurité routière	N-A	bezpečnost silničního provozu	bezpečnost silniční dopravy (1)	bezpečnost silničního provozu	bezpečnost silničního provozu	8

I v tomto případě je překlad jasně určen databázemi ISAP a IATE. V sedmi případech je v textu užitý překlad „bezpečnost silničního provozu“, v jednom

„bezpečnost silniční dopravy“. Druhý jmenovaný je tedy překlad nepřesný, který nerespektuje závazné databáze. O chybný překlad se tedy nejedná, proto je přípustný.

TEXT 52009DC0415 CZ

„Jestliže je vykonávána noční práce, neměla by denní pracovní doba překročit deset hodin za každých 24 hodin a odměna za noční práci by měla být takové povahy, aby neohrozila **bezpečnost silniční dopravy**.“

TEXT 52009DC0415 FR

„Si du travail de nuit est effectué, le temps de travail quotidien ne dépasse pas dix heures pour chaque période de 24 heures et une compensation pour le travail de nuit doit être prévue de manière à ne pas compromettre la **sécurité routière**.“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	ISAP	Výskyt
enquête de sécurité	N-P-N	bezpečnostní kontrola	bezpečnostní prověrka	1

Dle databáze ISAP je jediný možný překlad této kolokace „bezpečnostní prověrka“. Slovník synonym připouští jako ekvivalent ke slovu prověrka i slovo kontrola. Překlad tedy význam textu nijak nemění, ale neshoduje se s databází ISAP. Chybný však není, proto může být považován za přípustný.

TEXT 22009A0731(01) CZ

„f) žadatel provádí v zákonem dovoleném rozsahu **bezpečnostní kontroly** uchazečů o zaměstnání v pozicích, které jsou citlivé z bezpečnostního hlediska, a provádí rovněž pravidelně kontroly podkladů;“

TEXT 22009A0731(01) FR

„f) le demandeur effectue, dans la mesure où la législation le permet, une **enquête de sécurité** concernant les éventuels futurs employés appelés à occuper des postes sensibles sur le plan de la sécurité et procède à un contrôle périodique de leurs antécédents;“

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	IATE	Výskyt
état général	N-A	celkový stav	obecný stav	3

Přestože slovník synonym uvádí, že „celkový“ může mít stejný význam jako „obecný“, databáze IATE jasně říká, že jediná možnost překladu je „obecný stav“. Význam textu tedy tento překlad nenarušuje, chybný není, ale IATE nerespektuje.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	IATE	Výskyt
plaque d'immatriculation	N-P-N	registrační tabulka	tabulka s registračním číslem (2)	registrační tabulka	7

Kolokace je v textech sedmkrát správně přeložena dle databáze IATE jako „registrační tabulka“. Ve dvou případech zní překlad „tabulka s registračním číslem“. V daném textu význam nijak výrazně změněn není, protože každý dokáže poznat, o co se jedná. V každém případě překlad „tabulka s registračním číslem“ chybný není, proto ho lze hodnotit jako přípustný.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Výskyt
position de stationnement verticale	N-P-N-A	svislá parkovací poloha	1
postition verticale	N-A	svislá pozice	2
position de stationnement	N-P-N	parkovací poloha	2

Přesné překlady těchto kolokací dostupné databáze nenabízejí. „Position“ lze krom výše uvedených taktéž přeložit jako „poloha“ nebo „postavení“, „stationnement“ v tomto případě jako „parkování“ a „vertical“ jako „svislý“. ISAP však vždy „vertical“ překládá jako „vertikální“. Dle této databáze by byl tedy lepší překlad „vertikální parkovací poloha“ resp. „vertikální pozice“. Uvedené překlady u těchto dvou kolokací jsou nepřesné dle databáze, ale nejsou chybné. Překlad „parkovací poloha“ je rovněž možný.

3.2. Překlady nepřipustné

Obsahem tohoto oddílu jsou kolokace takové, které jsou ve svých legislativních textech přeloženy chybně tak, že buď mění smysl sdělované informace, nebo smysl nedávají, tudíž nejsou správné.

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	ISAP	Výskyt
transport international de marchandises par route	N-A-P-N-P-N	mezinárodní silniční nákladní doprava (8)	mezinárodní silniční nákladní přeprava (2)	mezinárodní silniční nákladní doprava	10

Pro kolokaci „transport international de marchandises par route“ existuje v databázi ISAP překlad „mezinárodní silniční nákladní doprava“. V osmi případech je toto spojení správně přeloženo. Ve dvou případech překlad zní „mezinárodní silniční nákladní přeprava“. Slovník českých synonym sice uvádí dopravu jako možné synonymum, avšak je třeba si uvědomit, že význam může být jiný viz. výše „transport de voyageurs par route“. V kontextu tohoto textu je však tento, byť dle ISAPu špatný, překlad užit správně. Proto jsou oba tyto překlady ve všech deseti případech přípustné.

TEXT 32009R1072 CZ

„ ...*pro mezinárodní silniční nákladní přepravu pro cizí potřebu*

Tato licence opravňuje (2)

k výkonu mezinárodní silniční nákladní přepravy pro cizí potřebu jakoukoli trasou pro jízdy nebo jejich části prováděné na území Společenství podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1072/2009 ze dne 21. října 2009 o společných pravidlech pro přístup na trh mezinárodní silniční nákladní dopravy a v souladu s obecnými ustanoveními této licence... “

TEXT 32009R1072 FR

„ ...*pour le transport international de marchandises par route pour compte d'autrui*

La présente licence autorise (2)

à effectuer, sur toutes les relations de trafic, pour les trajets effectués sur le territoire de la Communauté, des transports internationaux de marchandises par route pour compte d'autrui tels que définis dans règlement (CE) no 1072/2009 du Parlement européen et du Conseil du 21 octobre 2009 établissant des règles communes pour l'accès au marché du transport international de marchandises par route et conformément aux dispositions générales de la présente licence... “

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	Překlad 2	Výskyt
transport ferroviaire international	N-A-A	mezinárodní železniční doprava	železniční doprava	2

Překlad kolokace „transport ferroviaire international“ jako „železniční doprava“ nemůže být pokládán za správný z toho důvodu, že ignoruje slovo „international“. Podíváme-li se do textu, ve kterém je užitý zjistíme, že v daném případě je nutné uvést, že se jedná o dopravu mezinárodní, protože hovoříme-li o dopravě v Evropě, nemusí jít

nutně o dopravu mezinárodní. Proto tento neúplný překlad považuji za špatný. V druhém případě je překlad správný „mezinárodní železniční přeprava“.

TEXT 52009DC0464 CZ

„ ...na základě společného evropského přístupu. V důsledku toho je **železniční doprava** v Evropě stále složitá s vysokými provozními náklady. Tato roztržitost je stále... “

TEXT 52009DC0464 FR

„...selon une approche européenne commune. Il en résulte que le **transport ferroviaire international** en Europe est complexe et coûteux. Cette segmentation constitue toujours ... “

Kolokace	Skladba kolokace	Překlad 1	ISAP	Výskyt
transport intérieur	N-A	pozemní přeprava	doprava uvnitř společenství	2

V databázi ISAP nalezneme kolokaci „transport intérieur“ přeloženou jako „doprava uvnitř společenství“. I z kontextu textů, ve kterých se toto spojení vyskytuje, je jasné, že se jedná o obsah, týkající se společenství. Překlad „pozemní přeprava“ je zde užítý naprosto chybně. Proto jej označuji jako nepřipustný.

TEXT 52009PC0441 CZ

„ ... směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/68/ES ze dne 24. září 2008 o **pozemní přepravě nebezpečných věcí** (Úř. věst. L 260, 30. 9. 2008, s. 13) ... “

TEXT 52009PC0441 FR

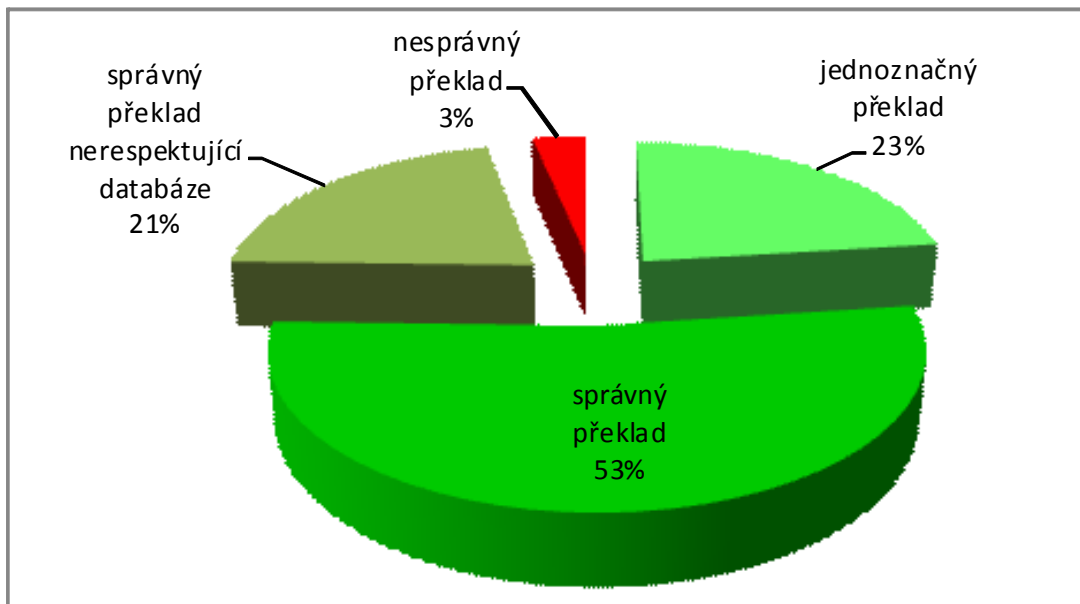
„ ... Directive 2008/68/CE du Parlement européen et du Conseil du 24 septembre 2008 relative au **transport intérieur des marchandises dangereuses** (JO L 260 du 30. 9. 2008, p. 13) ... “

3.3. Shrnutí

Z celkově analyzovaných 61 kolokací, tvořenými 12 různými morfologickými strukturami (níže) bylo 14 (23%) jednoznačně přeloženo správně tak, jak uvádí jednotlivé databáze, 32 (53%) kolokací mělo překlad správný, ale v databázích se nevyskytovali. Překlady těchto kolokací byly analyzovány na základě slovníků (uvedeny výše). Další 13 (21%) kolokací mělo překlad správný, ale tyto se neshodovaly s databázemi ISAP a IATE. 2 kolokace (3%) byly přeloženy špatně.

V daném kontextu měnily význam nebo nedávaly smysl. Z toho tedy vyplývá, že 97% kolokací bylo přeloženo adekvátně, zatímco pouze 3% byly překlady neadekvátní.

Graf 1 - Shrnutí

4. Morfologická struktura užitých kolokací

V tomto oddíle je přehledně uvedeno, jakou mají užití kolokace morfologickou strukturu. 61 kolokací analyzovaných v této práci bylo složeno z dohromady 12 různých morfologických struktur. Nejvíce byla obsažena struktura N-P-N (jméno-předložka-jméno) 23 krát. Druhou nejpočetnější skupinou byla struktura N-A (jméno-adjektivum), která se zde vyskytla celkem 19 krát. Po třech výskytech měly skupiny N-P-N-Adv. (jméno-předložka-jméno-příslovce) a N-N (jméno-jméno). Skupiny N-P-Adv. (jméno-předložka-příslovce), N-A-P-N (jméno-adjektivum-předložka-jméno), N-N-Adv. (jméno-jméno-příslovce), N-A-A (jméno-adjektivum-adjektivum) a N-A-P (jméno-adjektivum-předložka) měly shodně po dvou výskytech a po jednom pak skupiny N-P-N-P-N (jméno-předložka-jméno-předložka-jméno), N-A-P-N-P-N (jméno-adjektivum-předložka-jméno-předložka-jméno) a N-P-N-A (jméno-předložka-jméno-adjektivum).

4.1. Struktura N-P-N

Kolokace	Skladba kolokace
position de stationnement	N-P-N
période de référence	N-P-N
position du Parlement européen	N-P-N
valeur de référence	N-P-N
sécurité de la navigation	N-P-N
feu de croisement	N-P-N
feu de route	N-P-N
mode de transport	N-P-N
enquête de sécurité	N-P-N
position de marche	N-P-N
feu de position	N-P-N
règlement des différends	N-P-N
normes de sécurité	N-P-N
position de conduite	N-P-N
véhicule de rechange	N-P-N
position de verrouillage	N-P-N
plaque d'immatriculation	N-P-N
plan de la sécurité	N-P-N
transports par route	N-P-N
contrôles sur route	N-P-N
type de route	N-P-N
véhicule à moteur	N-P-N
ceintures de sécurité	N-P-N

4.2. Struktura N-A

Kolokace	Skladba kolokace
État membre	N-A
communauté européenne	N-A
position commune	N-A
position communautaire	N-A
sécurité juridique	N-A
position statique	N-A
position fermée	N-A
transport intérieur	N-A
position verticale	N-A
position ouverte	N-A
règlement intérieur	N-A
sécurité routière	N-A
feu unique	N-A
sécurité sociale	N-A
plan transversal	N-A
plan vertical	N-A
état général	N-A
route secondaire	N-A
route nationale	N-A

4.3. Struktura N-P-N-Adv.

Kolokace	Skladba kolokace
feu de position avant	N-P-N-Adv
feu de position arrière	N-P-N-Adv
feu de marche arrière	N-P-N-Adv

4.4. Struktura N-N

Kolokace	Skladba kolokace
feu stop	N-N
véhicule tracteur	N-N
feu brouillard	N-N

4.5. Struktura N-P-Adv.

Kolokace	Skladba kolokace
règlement à l'amiable	N-P-Adv
véhicule à vide	N-P-Adv

4.6. Struktura N-A-P-N

Kolokace	Skladba kolokace
feu indicateur de direction	N-A-P-N
trajets nationaux par route	N-A-P-N

4.7. Struktura N-N-Adv.

Kolokace	Skladba kolokace
feu brouillard arrière	N-N-Adv
feu brouillard avant	N-N-Adv

4.8. Struktura N-A-A

Kolokace	Skladba kolokace
transport ferroviaire international	N-A-A
plan longitudinal médian	N-A-A

4.9. Struktura N-A-P

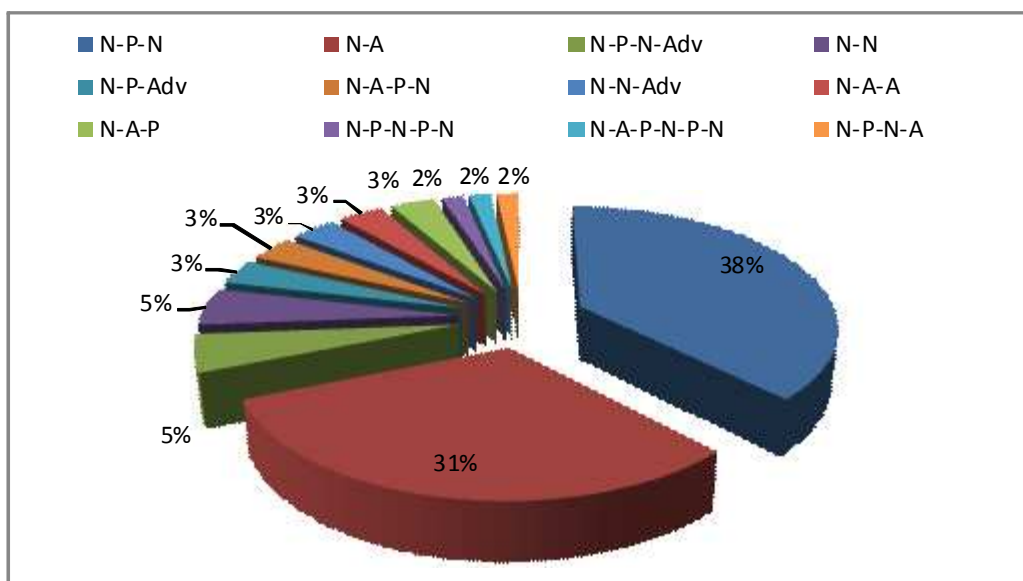
Kolokace	Skladba kolokace
plan parallèle à	N-A-P
plan perpendiculaire à	N-A-P

4.10. Struktury vyskytující se jen jednou

Kolokace	Skladba kolokace
transport international de marchandises par route	N-A-P-N-P-N
transport de voyageurs par route	N-P-N-P-N
position de stationnement verticale	N-P-N-A

Graf 2 – Morfológická štruktúra

Závěr

Základem pro tuto bakalářskou práci byl paralelní korpus sestávající z českých a francouzských legislativních textů zaměřených na oblast „Pozemní doprava“. Kolokace byly vybrány z celkem 12 legislativních textů. Cílem práce bylo analyzovat překlady jednotlivých kolokací, které se v těchto textech vyskytují. Tento korpus se taktéž stane součástí projektu CORTE (*Corpus des textes européens*), který vzniká na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích pod vedením PhDr. Jana Radimského, Ph.D..

Bakalářská práce obsahuje dohromady čtyři kapitoly. V první kapitole se zabývám základními pojmy, se kterými jsem se setkával během své práce. Ve druhé kapitole je popsán postup příprav před samotnou analýzou překladů kolokací, která je náplní kapitoly třetí. V konečné, čtvrté, kapitole je pak přehledně uveden seznam užitých kolokací, dle morfologických struktur.

Ze stažených legislativních textů, které bylo nutné ručně upravit, bylo vybráno 16 termínů, ke kterým jsem následně vyhledal více než 120 kolokací a z nich 61 užil pro analýzu jejich překladů. Užití kolokace jsem dále rozdělil do 12 různých skupin dle jejich morfologických struktur. Samotnou analýzu jsem tvořil na základě závazných databází (ISAP, IATE) a slovníků.

Z celé práce nakonec vyplývá, že pouze 3% analyzovaných kolokací byly přeloženy chybně. 97% překladů tudíž bylo adekvátních, přičemž 53% bylo přeloženo správně, 23% jednoznačně a 21% správně s tím, že nebyly respektovány závazné evropské databáze ISAP a IATE. Na základě výsledků této analýzy můžeme tedy konstatovat, že legislativní texty Evropské unie jsou do češtiny překládány velmi kvalitně.

Resumé

L'objectif de ce document est une analyse de la traduction tchèque des termes provenant du domaine „Transports terrestres“. Le nombre total de textes législatifs européens utilisés dans ce travail était de douze et ils sont disponibles sur le site „EUR-Lex“.

Ce mémoire de licence est divisé en 4 chapitres. Dans le premier étaient décrits les concepts de base avec lesquels j'avais travaillé et lesquels sont importants pour la compréhension correcte de ce travail. Les concepts expliqués dans ce chapitre sont „terme“, „collocation“, „corpus“ et „corpus parallèle“, „linguistique“, „ISAP“ et „IATE“.

Dans le deuxième chapitre j'ai décrit le procédé du traitement des textes. D'abord j'ai dû trouver ces textes sur le site „EUR-Lex“ puis les télécharger. Après il était nécessaire de modifier ces textes. Cette partie de mon travail fut la plus exigeante et a pris beaucoup de temps. Enfin je mettais tous dans le logiciel ParaConc, trouvais les termes et leur collocations et créais la base de données synoptique.

Le Chapitre le plus important est le troisième. Dans celui-là je me suis préoccupé de l'analyse des traductions tchèques. J'ai choisis 61 collocations et puis je les ai analysés. Pour faire cette analyse j'utilisais les bases de données obligatoires (ISAP et IATE) et les dictionnaires. Les collocations étaient divisées en deux grandes groupes „collocations adéquates“ et „collocations inadéquates“. Les adéquates étaient en plus divisées en celles qui sont traduites avec netteté, qui sont traduites correctement et celles qui sont correctes mais ne respectent pas les bases de données obligatoires (ISAP et IATE). De toutes les 61 collocations seulement 3% étaient les traductions inadéquates. C'est-à-dire que 97% étaient adéquates dont 53% avaient la traduction correcte, 23% étaient traduites avec netteté et 21% étaient correctes mais ne respectaient pas les bases de données obligatoires (ISAP et IATE). Sur la base de ces résultats on peut faire la constatation que les textes législatifs de l'Union européenne sont traduits en tchèque avec grande précision.

Le Quatrième chapitre concerne la structure morphologique des collocations utilisées dans ce mémoire de licence. Je les ai divisé en douze groupes et placé dans des tableaux pour une meilleur clarté.

À la fin de ce travail il y a un petit lexique avec les mots utilisés dans ce mémoire.

Bibliografie

ČERMÁK, František; BLATNÁ, Renata. *Korpusová lingvistika: Stav a modelové přístupy.* PRAHA: Nakladatelství Lidové noviny, 2006

ČERMÁK, F., ŠULC, M., Kolokace, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2006

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov.* 7. vydání. Praha : SPN, 2005. 864 s.

LINGEA s.r.o. *Lingea velký slovník : francouzsko-český a česko-francouzský.* Brno : Lingea s.r.o., 2007. 1376 s

NEUMANN, Josef; HOŘEJŠÍ, Vladimír. *Velký francouzsko český slovník : 1. a 2. díl.* Praha : Academia nakladatelství, 1992. 1596 s.

PALA, Karel; VŠIANSKÝ, Jan. *Slovník českých synonym.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1994.

PECINA, P. *Lexical association measures – Collocation Extraction,* Ústav formální a aplikované lingvistiky, Praha, 2009

REY, Alain, et al. *Le Robert Micro.* Paris: Dictionnaires Le Robert, 2006. 1510 s.

SINCLAIR, John. *Corpus, Concordance, Collocation,* Oxford U.P., Oxford, 1991

ŠULC, Michal. *Korpusová lingvistika: První vstup.* Praha: Karolinum, 1999

VLASÁK, Václav; LYER, Stanislav. *Česko francouzský slovník.* 1. Praha : SPN, 1987. 1040s.

ZÁKON 13/1997 Sb. ze dne 23. ledna 1997 o pozemních komunikacích

Internetové zdroje

- **Abz.cz** [online]. 2005-2006. Slovník cizích slov. Dostupné z WWW:
<<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>>.
- **Čermák, F., Schmiedtová, V.** ČNK – základní charakteristika a širší souvislosti. Dostupné z WWW:
<<http://full.nkp.cz/nkk/nkk0403/0403152.html>>
- <<http://eur-lex.europa.eu>>
- <<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf/uvod1>>
- <<http://iate.europa.eu>>

Slovníček

Ve slovníčku uvádím seznam analyzovaných kolokací a jejich překladů tak, jak se vyskytují ve zkoumaných legislativních textech.

A

B

C

ceintures de sécurité	bezpečnostní pásy
communauté européenne	Evropské společenství
contrôles sur route	silniční kontroly

D

E

enquête de sécurité	bezpečnostní kontrola
état général	celkový stav
État membre	členský stát

F

feu brouillard	mlhová svítilna
feu brouillard arrière	zadní mlhová svítilna
feu brouillard avant	přední mlhová svítilna
feu de croisement	potkávací světlomet
feu de marche arrière	zpětný světlomet
feu de position	obrysová svítilna
feu de position arrière	zadní obrysová svítilna
feu de position avant	přední obrysová svítilna
feu de route	dálkový světlomet
feu indicateur de direction	směrová svítilna
feu stop	brzdová svítilna
feu unique	jednotlivá svítilna

G

H

I

J

K

L

M

mode de transport	druh dopravy
-------------------	--------------

N

normes de sécurité	bezpečnostní předpisy	normy v oblasti bezpečnosti
--------------------	-----------------------	-----------------------------

**O
P**

période de référence	sledované období	referenční období
plan d'appui	opěrná plocha	
plan de la sécurité	bezpečnostní hledisko	bezpečnost
plan longitudinal médian	střední podélná rovina	
plan parallèle à	rovina rovnoběžná s	
plan perpendiculaire à	rovina kolmá k	
plan transversal	příčná rovina	
plan vertical	svislá rovina	
plaque d'immatriculation	registrační tabulka	tabulka s registračním číslem
position communautaire	stanovisko Společenství	
position commune	společný postoj	společné stanovisko
position de conduite	jízdní poloha	
position de marche	jízdní poloha	
position de stationnement	parkovací poloha	
position de stationnement verticale	svislá parkovací poloha	
position de verrouillage	uzamčená poloha	
position du Parlement européen	postoj Evropského parlamentu	
position fermée	sklopná poloha	zatažená poloha
position ouverte	pracovní poloha	vysunut/vyklopen
position statique	stálá poloha	
postition verticale	svislá pozice	Svislice

**Q
R**

règlement des différends	řešení sporů
règlement intérieur	jednací řád
règlement à l'amiable	smírné řešení
route nationale	silnice
route secondaire	místní komunikace

S

sécurité de la navigation	bezpečnost plavby	
sécurité des transports	bezpečnost dopravy	
sécurité juridique	právní jistota	
sécurité routière	bezpečnost silničního provozu	bezpečnost silniční dopravy
sécurité sociale	sociální pojištění	sociální zabezpečení

T

trajets nationaux par route	vnitrostátní cesty uskutečňované po silnici
-----------------------------	---

	transport de voyageurs par route	silniční osobní doprava	silniční přeprava osob
	transport ferroviaire international	mezinárodní železniční doprava	železniční doprava
	transport intérieur	pozemní přeprava	
	transports par route	silniční doprava	
	type de route	typ pozemní komunikace	typ silnice
U			
V			
	valeur de référence	referenční hodnota	
	véhicule à moteur	motorové vozidlo	
	véhicule à vide	nenaložené vozidlo	
	véhicule de rechange	náhradní vozidlo	
	véhicule tracteur	tažné vozidlo	
W			
X			
Y			
Z			